

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Zie 01m418357

30-10 '01

Ministerie van Algemene Zaken
Secretaris CVINBinnenhof 20
2513 AA DEN HAAGDatum
26 oktober 2001Oms kenmerk
1758441/01Onderdeel
Directie Democratische
Rechtsorde

Inlichtingen

T (070) 320 44 00
F (070) 320 07 33

Uw kenmerk

Blad
1 van 1Aantal bijlagen
EenPostadres
Postbus 20010
2500 EA Den HaagOnderwerp
De strijd tegen het terrorisme: ontwikkelingen in het
dreigingsbeeld

Hierbij doe ik u ter kennisneming een actualisering van het dreigingsbeeld toekomen, gebaseerd op onderzoek van de BVD in de voorbije maand, in het bijzonder sinds de op 7 oktober 2001 begonnen vergeldingsacties tegen Afghanistan en daarop volgende strijd tegen het terrorisme.

Het overzicht maakt duidelijk dat de vergeldingsacties niet hebben geleid tot grootschalige openbare-ordeverstoringen in Nederland. Wel viel er een toename van racistische incidenten te registreren. Er zijn geen concrete aanwijzingen dat in of vanuit Nederland nieuwe terroristische aanslagen gepleegd zullen worden. Radicaal-islamitische personen en organisaties lijken ons land als een plek te zien van waaruit ondersteuning aan aanslagen elders mogelijk is. Fondsenwerving is hiervan een onderdeel. Het rapport bevestigt als zodanig de verwachtingen die in het dreigingsbeeld van 28 september zijn opgetekend. Er zijn geen aanwijzingen dat - bij gelijkblijvende omstandigheden - het dreigingsbeeld op korte termijn ingrijpend zal veranderen.

HET HOOFD VAN DE BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST,

S.J. van Hulst

Binnenlandse
Veiligheidsdienst

Nr. 1758476/01

DE STRIJD TEGEN HET TERRORISME
ONTWIKKELINGEN IN HET DREIGINGSBEELD

Binnenlandse Veiligheidsdienst, 25 oktober 2001

Hoofdstukindeling	Paginanummer
Samenvatting / leeswijzer	3
Inleiding	5
1. Politiek (gewelddadig) activisme	7
1.1 Interetnische conflicten	7
1.2 Manifestaties tegen de vergeldingsacties	8
2. Reacties en dreigingen vanuit minderheidsgroepen in Nederland	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Afghaanse gemeenschap	10
2.3 Pakistaanse gemeenschap	12
2.4 De Iraanse en de Iraakse gemeenschap	13
2.5 Marokkaanse gemeenschap	13
2.6 Turkse gemeenschap	14
2.7 Molukse gemeenschap	15
2.8 Radicaliseringstendensen binnen de moslimgemeenschappen	16
3. Radicaal-islamitische personen en organisaties in Nederland	18
3.1 Niet gewelddadige radicaal islamitische groeperingen van Noord-Afrikaanse origine	18
3.2 Leden van terroristische ondersteuningsnetwerken en aanhangers van gewelddadige radicaal islamitische groeperingen	18
3.3 Fondsenwerving door islamitische NGO's ten behoeve van terrorisme	22
4. Mogelijk gebruik van NBC- of ICT-wapens door terroristen	26
Resumé	28

ONTWIKKELINGEN IN HET DREIGINGSBEELD

Samenvatting / leeswijzer

De vergeldingsacties op Afghanistan van 7 oktober hebben niet geleid tot grootschalige openbare ordeverstoringen in Nederland.

Het in de VS ontdekte miltvuur heeft ook in Nederland maatschappelijke onrust veroorzaakt.

Hoofdstuk 1: politiek (gewelddadig) activisme

De afgelopen tijd kon er gesproken worden van een toename van anti-islamitische incidenten. Over de motieven van de daders is weinig bekend. Die zouden kunnen variëren van het opwellen van aanvankelijk verholen racisme tot imitatiegedrag. Er zijn geen concrete aanwijzingen dat extreem rechtse organisaties een rol spelen bij deze incidenten. Onderzoek hiernaar is echter nog gaande. Waarschijnlijk is een deel van de meldingen te verklaren door de toegenomen aandacht voor de problematiek en de grotere aangiftebereidheid. De acties in Afghanistan hebben geleid tot vredesdemonstraties en vredeswakes, verspreid over het hele land. De opkomst bij de demonstraties was beperkt en er zijn geen ordeverstoringen geweest. De diverse minderheidsgroeperingen hebben geen eigen demonstraties georganiseerd, maar zijn opgegaan in de algemene demonstraties. Het meest waarschijnlijk is dat dergelijke manifestaties na verloop van tijd samengaan met het algemenere verzet tegen globalisering, zoals dat voor 11 september al bestond.

Hoofdstuk 2: reacties en dreigingen vanuit minderheidsgroeperingen in Nederland

Het overgrote deel van de minderheidsgroeperingen lijkt in te stemmen met de aanvallen op Afghanistan of hierin te berusten. Wel is er bezorgdheid over de gevallen burger-slachtoffers, en boosheid over het westerse 'meten met twee maten'. De minderhedenorganisaties, waarvan een deel naar aanleiding van 11 september is opgericht, spelen een cruciale rol bij het temperen en kanaliseren van anti-westerse sentimenten binnen hun achterban. Daarnaast probeert men de bezorgdheid en angst van hun aanhangers, die ontstaan is door de anti-islamitische incidenten, te verwoorden.

Verschillende organisaties getroosten zich veel moeite om niet geafficheerd te worden als sympathiserend met terrorisme. Men is bang om enerzijds anti-islamitische tendensen aan te wakkeren, anderzijds om de vaak zorgvuldig opgebouwde positie als gesprekspartner van de Nederlandse overheid te verliezen.

Hoofdstuk 3: radicaal-islamitische personen en organisaties in Nederland

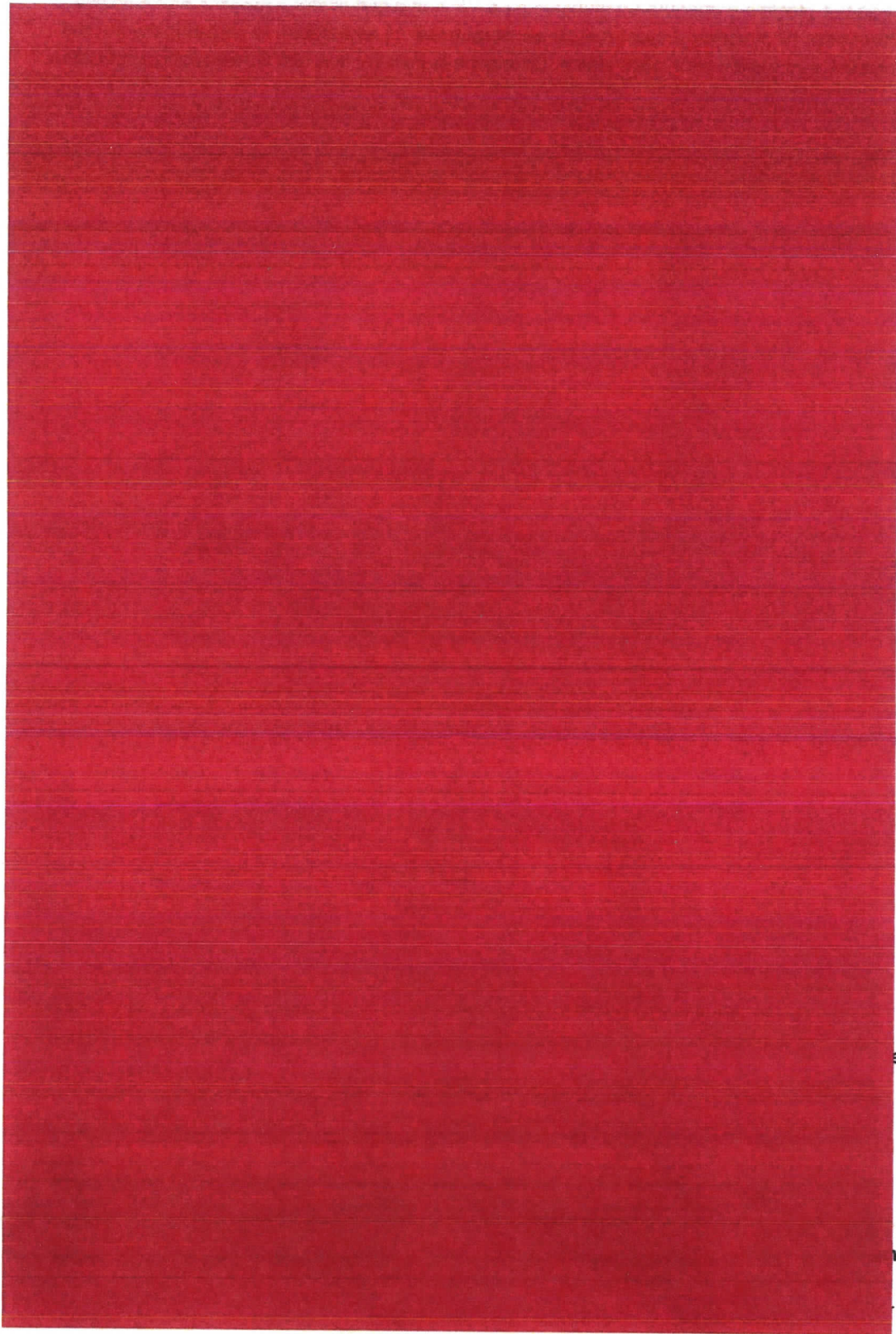
In Nederland verblijvende radicale islamitische personen maken deel uit van wereldwijde netwerken, die in verband gebracht kunnen worden met terroristische activiteiten welke uitgevoerd of geïnspireerd worden door Usama Bin Laden. Radicaal-islamitische personen en organisaties hebben zich niet gemengd in het anti-Amerikaanse protest. Zij houden zich 'low profile' omdat ze weten dat alle ogen op hen gericht zijn. Er lijken geen speciale redenen te zijn waarom terroristen Nederland als doelwit zouden kiezen. Veeleer lijken zij ons land te zien als een plek van waaruit ondersteuning geleverd kan worden aan de voorbereiding van aanslagen elders. Hierbij speelt fondsenverwerving een belangrijke rol. De BVD beschikt overigens niet over aanwijzingen dat personen in Nederland op dit moment daadwerkelijk betrokken zijn bij het voorbereiden van terroristische aanslagen in Nederland of daarbuiten.

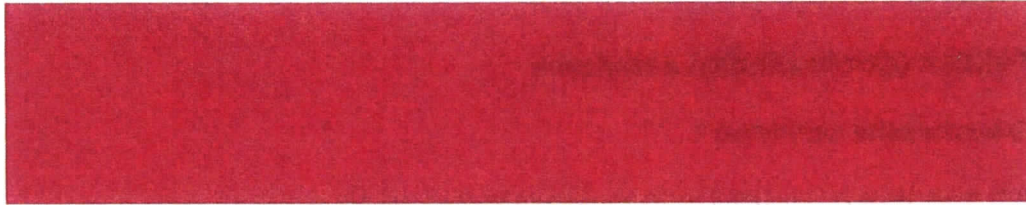
Hoofdstuk 4: mogelijk gebruik van NBC- of ICT-wapens door terroristen

Van het plotseling opgedoken miltvuur in de VS is nog niet duidelijk geworden of, en zo ja in hoeverre, dit in verband staat met de aanslagen van 11 september. In Nederland wordt het publiek voorgelicht over deze ziekte. Overigens is miltvuur nog niet in Nederland opgedoken.

Inleiding

1. Politiek (gewelddadig) activisme

1.1. Interetnische conflicten

De BVD heeft sinds de aanvallen op de Verenigde Staten intensief onderzoek gedaan naar mogelijke anti-islamitische gewelddaden. Hoewel het op dit moment prematuur is om, op basis van de thans beschikbare cijfers, volledig uitsluitel te geven over de omvang van het geweld, heeft de BVD kunnen constateren dat er in Nederland sedert 11 september een weliswaar kwantitatief beperkte, maar naar hun aard toch ernstige stijging van het aantal anti-islamitische incidenten heeft plaatsgehad.

De BVD verzocht de RID-medewerkers op korte termijn verslag te doen van lokaal geweld. Alhoewel er op dit moment nog te weinig cijfermateriaal over incidenten van vòòr 11 september voorhanden is, was er na de aanslagen in de VS door zowel de BVD als de verschillende RID-functionarissen en [REDACTED] (terzake gezaghebbend onderzoeker, verbonden aan de Universiteit Leiden) een stijging waargenomen van het aantal incidentmeldingen. Hierbij zijn twee kanttekeningen te plaatsen. De stijging is deels te verklaren door de toegenomen aandacht voor deze problematiek bij de politie en de pers, waardoor incidenten sneller gemeld worden. Een andere verklaring is de wellicht grotere aangiftebereidheid onder allochtonen.

Uit de tot nu toe verzamelde gegevens blijkt dat er zich in Nederland sinds de aanslagen meer dan vijftig ernstige gevallen van anti-islamitisch geweld hebben voorgedaan. Hiertoe zijn niet de incidenten gerekend waarbij het ging om discriminatie, belediging of willekeurige bekladdingen. Een deel van deze incidenten viel (mede vanwege achtergelaten leuzen) te relateren aan de gebeurtenissen in de VS.

Opvallend is dat de daders hun agressie veelal richtten op objecten met een sterke islamitische symboolfunctie, zoals moskeeën en islamitische scholen. Zo waren sinds 11 september tenminste vijftien moskeeën in Nederland het doelwit van (telefonische of schriftelijke) bedreigingen, bekladdingen, vernielingen en (enkele pogingen tot) brandstichting. De gewelddaden waren veelal op amateuristische wijze uitgevoerd, waardoor de schade in de meeste gevallen beperkt bleef. Verscheidene allochtonen van kennelijk Arabische of Turkse komaf werden op straat verbaal agressief bejegend door autochtone Nederlanders. Tot op heden kwamen er geen meldingen binnen over pogingen tot mishandelingen of andere gewelddaden met lichamelijk letsel tot gevolg.

Aangezien een deel van de incidenten niet openlijk werd gepleegd, is er nog vrijwel geen informatie over de motieven van de daders. De grote verscheidenheid en de amateuristische uitvoering van de gewelddaden voedt de gedachte dat deze voor het overgrote deel niet politiek gemotiveerd of geregisseerd zijn geweest. Veel incidenten lijken te zijn voortgekomen uit het opwellen van aanvankelijk "getaboiseerd" racisme en uit impulsieve woede, wrok en machteloosheid over de aanslagen. Gevoelens die zijn gebotvierd op Nederlanders van allochtone afkomst. Enkele regio's signaleerden een toegenomen spanning tussen autochtonen en allochtonen. Mogelijk hebben de gebeurtenissen in Amerika ook als een katalysator gewerkt op al langer bestaande interetnische spanningen. Bovendien zou een deel van de incidenten te wijten zijn aan imitatiegedrag. De jeugdige dader van een brandstichting in Drachten, waarbij een islamitische school het doelwit was, bekende bijvoorbeeld geïnspireerd te zijn door televisiebeelden van vernielingen elders. Iets vergelijkbaars vond afgelopen voorjaar plaats na

de bekladdingen van de joodse begraafplaats te Oosterhout. De extreem rechtse daders van dat misdrijf kregen landelijk navolging van jeugdige sensatiezoekers.

De BVD en de politie beschikken op dit moment niet over concrete aanwijzingen dat extreem rechtse organisaties betrokken waren bij de verschillende incidenten. Desondanks vindt onderzoek plaats of individuen met een extreem rechtse achtergrond mogelijk te maken hadden met enkele specifieke incidenten. De aandacht gaat daarbij uit naar leden van neonazistische groeperingen als de Nederlandse Volks-Unie (NVU) en Stormfront Nederland (SFN). Op grond van de bijzonder sterke anti-allochtone en anti-islamitische sentimenten binnen die organisaties is de kans op incidentele, spontane acties vanuit hun aanhang reëel. Individuele leden waren in het verleden meermalen verantwoordelijk voor ernstige misdrijven als grafbekladdingen en mishandelingen van migranten. Op 23 oktober jl. werd in Scheveningen één van de leiders van het Stormfront gearresteerd op verdenking van het aanbrengen van discriminerende leuzen in zijn woonplaats.

Verder doet de BVD onderzoek naar de mogelijke betrokkenheid bij de incidenten van "ongeorganiseerd rechts", subculturen met een hang naar het extreem rechtse gedachtegoed zoals de kringen van skinheads en gabbers. Sommige van deze losse, ongeorganiseerde groepen jongeren waren in het verleden verantwoordelijk voor enkele ernstige racistische incidenten.

Vanuit de extreem rechtse organisaties wordt nog altijd zeer terughoudend gereageerd op de aanslagen en de gevolgen ervan. Hoewel de gelegenheid zich voordoet bij de komende verkiezingen politiek gewin te behalen met een anti-islamitisch standpunt, heeft men zich tot op heden onthouden van commentaar. In kringen rond de Nieuwe Nationale Partij (NNP) en de Centrum Democraten (CD) heerst beduchtheid dat uitspraken verkeerd worden uitgelegd en tegen hen gebruikt zullen worden.

Op 3 oktober jl. bracht het Europees waarnemingscentrum tegen racisme en vreemdelingenhaat (EUMC) een rapport uit over anti-islamitische reacties in Europa na de aanslagen in de Verenigde Staten. In het ANP-bericht naar aanleiding van dit rapport werd de conclusie getrokken dat Nederland in Europa "koploper" zou zijn bij het plegen van anti-islamitische incidenten. De BVD zet vraagtekens bij deze conclusie. In Nederland bestaat, in tegenstelling tot de meeste EU-landen, een fijnmazig netwerk van instanties dat zich bezighoudt met het signaleren en registreren van racisme en discriminatie. De getalsmatige stijging van het aantal incidenten in Nederland ten opzichte van de cijfers in andere Europese landen, valt dan ook naar alle waarschijnlijkheid veeleer toe te schrijven aan een groot expertiseverschil tussen het Nederlandse EUMC-agentschap en de agentschappen elders in Europa, dan aan een veronderstelde, disproportionele anti-islamitische houding van de Nederlandse bevolking.

1.2. Manifestaties tegen de vergeldingsacties

Door het hele land zijn in de afgelopen weken vredesdemonstraties en vredeswakes gehouden. Deze manifestaties kwamen pas goed op gang nadat bekend was geworden dat de eerste militaire vergeldingsaanvallen hadden plaatsgevonden. Aan de meeste bijeenkomsten doen ook moslims mee. Tot aparte demonstraties van moslims is het vooralsnog niet gekomen. Met uitzondering van de SP hebben alle politieke partijen ingestemd met de aanvallen op Afghanistan. Wel is er sprake van steeds luider wordende kritiek op de duur van de aanvallen, op toespelingen van de anti-terrorisemecoalitie dat het strijdtoneel wordt uitgebreid of verplaatst

naar andere landen en op het uitblijven van tastbaar resultaat, in de vorm van het uitschakelen, oppakken of uitgeleverd krijgen van Usama Bin Laden en zijn handlangers. Nergens liep een manifestatie uit de hand.

Een goed ijkmoment bood de grote landelijke demonstratie tegen de oorlog in Afghanistan, gehouden op 20 oktober in Amsterdam. Waarschijnlijk was het verloop daarvan teleurstellend voor de voornaamste organisator, het Platform tegen de Nieuwe Oorlog dat een koepel is van 170 organisaties. Er kwamen slechts 5.000 deelnemers opdagen. De organisatie claimde achteraf een opkomst die het dubbele daarvan zou zijn geweest.

Vooralsnog is moeilijk in te schatten of de legenvallende opkomst een aanwijzing is dat de belangstelling verder zal afnemen en het verzet beperkt zal blijven tot verspreid over het land georganiseerde vredeswakes met enkele tientallen deelnemers. Het aantal lokale platforms is immers nog aan groei onderhevig. Daarnaast moet er rekening mee worden gehouden dat een deel van de activisten, in het bijzonder die van linkse signatuur, de gelegenheid zal aangrijpen om de collectiviteit van het verzet te versterken en richting te geven. In dat geval zou een en ander kunnen uitlopen op vaste wekelijkse demonstraties.

Op dit moment heeft de BVD geen informatie die wijst op een radicalisering van het verzet tegen de vergeldingsaanvallen, die behalve demonstraties bijvoorbeeld ook bekladdingen en vernielingen op kleine schaal met zich mee zou kunnen brengen. Meer voor de hand ligt een ontwikkeling waarbij het verzet tegen de "nieuwe oorlog" opgaat in het algemene verzet tegen de globalisering, een fenomeen dat volgens activisten het meest te wijten valt aan de VS. De demonstratie tegen de EU op 14 en 15 december aanstaande in Brussel zal dat vermoedelijk illustreren.

2. Reacties en dreigingen vanuit minderheidsgroepen in Nederland

2.1 Inleiding

De stemming onder de minderheden in ons land is de afgelopen weken niet duidelijk veranderd. Aanvankelijk werd in brede kring gevreesd voor onrust onder minderheidsgroepen in Nederland. Hiervan is weinig gebleken. Wel is er sprake van bezorgdheid over het aanhouden van de militaire acties en het groeiend aantal slachtoffers onder de burgerbevolking. Een deel van de minderheden is verontrust over de ontwikkelingen in de regio en wijst de aanvallen op Afghanistan duidelijk af. De overgrote meerderheid lijkt echter de noodzaak van de Amerikaanse vergelding te accepteren en is niet van plan de straat op te gaan. Bij verschillende minderheden speelt daarbij waarschijnlijk ook de angst mee dat acties van hun kant kunnen leiden tot interetnische spanningen in ons land en tot nieuwe gevallen van intimidatie van moslims. Vooral de minderhedenorganisaties vervullen een cruciale rol bij het kanaliseren en temperen van bepaalde anti-Westerse sentimenten in hun achterban.

Daarnaast heeft ook het optreden van de minister-president, de minister voor Integratiebeleid, de minister van Binnenlandse Zaken en andere bewindslieden bijgedragen tot het wegnemen van veel misverstanden en spanningen. Hun bezoeken aan moskeeën, buurthuizen en andere multiculturele ontmoetingsplaatsen lieten zien hoezeer zij de zorgen van veel moslims deelden dat de aanslagen zouden kunnen leiden tot een maatschappelijke tweedeling. Ook vele lokale besturen verrichten inspanningen om op deze wijze polarisatie tegen te gaan.

Opvallend is dat naar aanleiding van discussies over anti-terrorismebeleid en -wetgeving organisaties zich veel moeite getroosten niet geassocieerd te worden als sympathiserend met terrorisme. Verschillende groeperingen hebben contact gezocht met de BVD. De VS hebben al enige tijd een lijst van terroristische organisaties opgesteld en ook in ons land is de roep om een vergelijkbare lijst van organisaties nu heel sterk geworden. Ook de media vragen om harder optreden tegen al dan niet vermeende terroristische organisaties. Zo stond er in het NRC-Handelsblad van 4 oktober een stuk over Dev Sol (ook bekend als DHKP-C). In het artikel werd gesuggereerd dat de DHKP-C in Nederland bedenkelijke activiteiten ontplooit waar de Nederlandse overheid geen zicht op heeft. De informatie in het artikel geeft niet zo zeer een beschrijving van de werkelijkheid, maar lijkt afkomstig uit kringen die erop uit zijn dat Nederland strenger gaat optreden tegen dit soort organisaties. Om dergelijke berichtgeving, en de invloed die daarvan kan uitgaan op beleidsbepalende instanties, tegen te gaan doen uiteenlopende organisaties uit het minderhedenspectrum aan imago-verbetering.

2.2 Afghaanse gemeenschap

Ambivalente reacties van de Afghanen in Nederland

De Amerikaans-Britse aanvallen op Afghanistan worden binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland met grote zorg gevolgd. Velen van hen, zelf vaak getraumatiseerd door persoonlijk ervaren geweld in de jarenlange burgeroorlog in hun moederland, voelen zich sterk betrokken bij de gewone Afghaanse burgers die slachtoffer worden van een conflict waarvoor ze zelf niet hebben gekozen. Toch heeft deze emotionele betrokkenheid van vele Afghanen in Nederland tot nu toe nauwelijks tot publieke protestuitingen tegen het Amerikaans-Britse optreden geleid. Tegelijk met de grote bezorgdheid over het lot van de burgerbevolking, leeft bij veel Afghanen in Nederland immers ook de hoop dat de Amerikaans-Britse aanvallen zullen leiden tot de val van

het door velen gehate Talibanregime. Zolang het vizier daarop, en op Usama Bin Laden is gericht, zullen zij zich niet roeren.

Deze opstelling kan niettemin veranderen bij een directe bemoeienis van Nederland bij militaire acties, wanneer de aanvallen lang gaan duren en zodra er in groten getale burgerslachtoffers vallen.

De BVD heeft op dit moment echter geen enkele reden om aan te nemen dat de Afghaanse gemeenschap in Nederland, in het geval van een verdere escalatie van de oorlog in Afghanistan, massaal de straat op zal gaan en tot grootschalige ordeverstoringen bereid zou zijn.

Matigende rol van landelijke belangenorganisaties van Afghanen in Nederland

Er zijn signalen dat bij een verdere escalatie van de oorlog in Afghanistan de belangrijke landelijke belangenorganisaties voor Afghanen in Nederland een matigende rol zullen spelen in de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Deze matigende rol zou dan meer voortkomen uit pragmatische overwegingen dan uit oprechte sympathie voor de strijd van het Westen tegen het terrorisme. Belangrijke landelijke Afghaanse belangenorganisaties in Nederland zijn de Federatie Afghaanse Vluchtelingen Organisaties in Nederland (FAVON, een koepelorganisatie van 20 lokale Afghaanse organisaties) en twee organisaties van voormalige communisten: de General Association of Afghan Refugees in the Netherlands (GAARN) en de Organization of National Unity of Afghanistan (ONUA, ook wel genoemd: Sazmane-Wahdat-i-Mili). De GAARN-aanhang behoorde ten tijde van het communistische regime in Afghanistan tot de gematigde Parcham-factie van de communistische partij DVPA, de ONUA-aanhang tot de radicale Khalq-factie. Genoemde organisaties zijn verwickeld in een felle onderlinge concurrentiestrijd over wie zich spreekbuis mag noemen van de Afghaanse gemeenschap in Nederland en wie zich namens deze gemeenschap bij de Nederlandse overheid mag aandienen als officiële gesprekspartner. De claim van FAVON, dat zij de grootste achterban bezit binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland, wordt door andere belangenorganisaties en met name de organisaties van oud-communisten sterk betwist. Het ligt voor de hand dat de grote belangenorganisaties van Afghanen in Nederland bij het verder escaleren van de oorlog in Afghanistan weliswaar de emoties van hun achterban in de Afghaanse gemeenschap in ons land zullen vertolken, maar dat zij vanwege voornoemde strijd om erkenning ervoor zullen waken al te veel krediet te verspelen bij de Nederlandse overheid en de Nederlandse autochtone publieke opinie.

Mogelijke spanningen tussen de etnische groepen in de Afghaanse gemeenschap in Nederland

Een punt van zorg is de mogelijke polarisatie tussen de diverse etnische groepen binnen de Afghaanse gemeenschap als gevolg van een verdere escalatie van de oorlog in Afghanistan.

De belangrijkste

bevolkingsgroepen in Afghanistan zijn de Pathanen (ook Pashtun genoemd, 38%), Tadzjieken (25%), Oezbeken (6%) en (sjijetische) Hazara's (19%). Omdat vluchtelingen in Nederland niet naar etniciteit maar naar land van herkomst worden geregistreerd, is de precieze etnische samenstelling van de Afghaanse gemeenschap in Nederland niet duidelijk. Wel kan worden uitgegaan van een aanzienlijke groep Tadzjieken en Pathanen. Oezbeken en Hazara's zijn in veel kleinere aantallen aanwezig in Nederland. Zowel een groot gedeelte van de voormalige communistische machthebbers in Afghanistan als het huidige Talibanbewind zijn voortgekomen uit de Pathaanse bevolkingsgroep. De huidige Noordelijke Alliantie, een bondgenootschap van

de eerder door de Taliban verslagen Mudjahideen, heeft haar machtsbasis binnen de andere etnische groepen.

Het eventueel met steun van de VS aan de macht komen van de Noordelijke Alliantie in Afghanistan zal waarschijnlijk ook bij de Pathaanse Afghanen in Nederland grote afkeer teweeg brengen. Dat zou kunnen leiden tot verhevigde spanningen tussen de verschillende etnische groepen binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Van belang zijn daarbij indicaties voor de aanwezigheid van ultranationalistische Pathanen in kringen van voormalige Afghaanse communisten in Nederland. Onder hen bevindt zich een aantal prominenten uit het vroegere communistische regime waarvan inmiddels duidelijk is dat zij betrokken zijn bij de intussen gestarte voorbereidingen voor de vorming van een nieuw post-Taliban bewind. Ook dat legt druk op deze gemeenschap.

De BVD heeft vooralsnog geen aanwijzingen ontvangen dat uit deze hoek georganiseerd geweld is te verwachten tegen andere etnische groepen binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland. De mogelijkheid dat individuen uit ultranationalistische Pathaanse-Afghaanse omgevingen incidenten veroorzaken die sterk polariserend werken valt niet uit te sluiten.

Radicaal islamitische elementen binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland

In Nederland verblijven ook aanhangers van de voormalige Mudjahideen, de islamitische strijdgroepen die jarenlang strijd voerden tegen de Sovjets en het communistische regime in Afghanistan. Daartussen bevinden zich onder meer supporters van de Noordelijke Alliantie en van de strijdgroep van Hekhmatiar (die volgens berichten onlangs overliep naar de Taliban). De in Nederland verblijvende voormalige Mudjahideen huldigen vaak een radicaal islamitische ideologie. Er zijn signalen dat onder hen - met name onder aanhangers van Hekhmatiar in Nederland - een groeiende sympathie bestaat voor het Talibanregime. De BVD heeft nochtans geen aanwijzingen dat vanuit de kringen van voormalige Mudjahideen in Nederland gewelddadige acties te verwachten zijn. Tot nu toe is er ook zeker geen sprake van een 'Talibanisering' van een deel van de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Berichten over Talibankernen in verschillende grote steden in Nederland moeten vaak ook worden genuanceerd. Soms komen deze berichten voort uit de interne geruchtenstroom en verdachtmakingen die binnen de Afghaanse gemeenschap worden gegenereerd in het kader van de eerder genoemde belangenstrijd tussen verschillende groeperingen en organisaties. Vermeldenswaard in dit verband is het onlangs in de media belichte onderwerp van de "dodenlijst". Reeds geruime tijd doet internationaal een opsomming van Taliban-tegenstanders de ronde, die in kringen van de oppositie wordt uitgelegd als een lijst van personen die op de nominatie zouden staan om door het Talibanregime te worden geliquideerd. De BVD is bekend met die lijst, maar heeft geen harde informatie dat het bewind in Kabul hem inderdaad als een liquidatieprogramma hanteert. Overigens gaat de dienst ervan uit dat, ook als dat wel het geval zou zijn, de Taliban vermoedelijk niet de slagkracht hebben om daaraan in het buitenland uitvoering te geven.

2.3 Pakistaanse gemeenschap

Binnen de Pakistaanse gemeenschap in Nederland is de reactie op de vergeldingsacties vooralsnog instemmend. De meeste bijval komt, niet verwonderlijk, van de sji'itische aanhang in Nederland die het soennitische Taliban-regime allerm minst een warm hart toedraagt. De BVD heeft tot op heden geen signalen ontvangen die zouden wijzen op steun aan de opvattingen van Usama Bin Laden of zijn terreurdaden. Er zijn vooralsnog evenmin indicaties voor verscherpte reacties binnen de Pakistaanse gemeenschap in het geval dat Nederland meer

direct bij de vergeldingsacties betrokken raakt. Binnen de Pakistaanse gemeenschap zijn overigens wel enige radicale moslimgroeperingen actief. Er doen verhalen de ronde dat de Sibah-e Sahaba (SSP) in Pakistan connecties zou onderhouden met het netwerk van Usama Bin Laden. Naar verluidt is de bescheiden SSP-aanhang in Nederland nauwelijks tot enige actie bereid.

2.4 De Iraanse en de Iraakse gemeenschap

Onder Iraakse en Iraanse vertegenwoordigers in Nederland zijn zowel de aanslagen als de vergeldingsacties geen onderwerp van gesprek. Vergeleken met de Nederlandse samenleving als geheel, wordt er in de Iraakse en Iraanse gemeenschap niet op een afwijkende manier over de gebeurtenissen gesproken. Hierbij kan een rol spelen dat een substantieel deel van de Iraki's en Iraniërs sji'iet is en weinig binding heeft met de soennitische Taliban. Er lijkt (nog) geen identificatie van Iraki's met Afghanen plaats te vinden op basis van het ondergaan (hebben) van een zelfde lot: Amerikaanse bombardementen. De Iraanse oppositiegroepering Mudjahideen-e Khalq heeft zich niet (althans niet in het openbaar) over de Amerikaanse acties uitgesproken.

2.5 Marokkaanse gemeenschap

De Marokkanen in Nederland leggen over het algemeen weinig belangstelling aan de dag voor de politieke islam. Een aanzienlijk deel van de tweede en derde generatie is inmiddels erg 'vernederlandst'. Het overgrote deel van de Marokkanen in Nederland veroordeelt de terroristische activiteiten van Usama Bin Laden en begrijpt dat er actie tegen hem ondernomen wordt. Wel komt Usama Bin Laden bij een deel van de kijkers van het televisie-station al-Jazeera enigszins charismatisch over. Wat betreft de militaire operaties van de VS in Afghanistan genieten de zogenaamde 'chirurgische' ingrepen begrijpelijk de voorkeur in verband met het verwachte geringe aantal moslimslachtoffers. Maar nu er steeds vaker burgerslachtoffers vallen, leidt dit onder het merendeel van de Marokkanen in Nederland tot een veroordeling van het Amerikaanse optreden en tot afbrokkeling van het begrip voor de Nederlandse steun aan dat beleid.

Intussen voelen Marokkanen zich in hun dagelijks leven steeds meer gediscrimineerd en niet begrepen. Dit draagt in belangrijke mate bij tot het instandhouden van een gevoel van onveiligheid en het gevoel buiten de samenleving geplaatst te worden.

Verschillende moslimorganisaties, die na 11 september van zich deden spreken door initiatieven om in Nederland de vrede tussen moslims en niet-moslims te bewaren, hebben inmiddels aan belang ingeboet. Dit kan een gevolg zijn van een te amateuristische organisatie of van onderling wantrouwen. Daarnaast speelt het probleem dat met name de Marokkaanse gemeenschap in Nederland sterk verdeeld is. Van toonaangevende Marokkaanse vertegenwoordigers is onbekend namens welke achterban zij spreken, hoe groot hun achterban is en, bijgevolg, hoe representatief zij zijn.

Op 25 september werd het 'Crisisteam' opgericht door een zestigtal Marokkaanse kaderleden uit verschillende geledingen. Het doel was om de angstgevoelens van vele Marokkaanse ingezetenen te 'managen', naar aanleiding van de aanslagen in de VS. Een oordeel over de vergeldingsacties bleef doelbewust achterwege. Het 'Crisisteam' heeft de Marokkanen steeds voorgehouden contact te zoeken met Nederlandse instanties in geval van calamiteiten en geen 'eigen rechter' te spelen. Het 'Crisisteam' beschouwt zijn taak als succesvol beëindigd en zal

zich waarschijnlijk binnenkort opheffen. De initiatiefnemers zeggen hun werkzaamheden voor het 'team' niet langer te kunnen combineren met hun werk en hun privé-leven.

Ook de Samenwerkende Moskee Organisaties (SMO) is na korte tijd alweer in de anonimiteit verdwenen. De SMO, die door voornamelijk Turken was opgezet, pretendeerde namens honderden moskeeën en een half miljoen moslims te spreken. Dat werd door moslims van andere afkomst niet in dank afgenomen. Zo hadden twaalf Marokkaanse organisaties - waaronder de Unie van Marokkaanse Moskeeorganisaties in Nederland (UMMON), het Comité Marokkaanse Arbeiders in Nederland (KMAN), het Euro Mediterraan Centrum Migratie en Ontwikkeling (EMCEMO) en de Stedelijke Marokkaanse Raad Amsterdam (SMR) - in meer of mindere mate hun kritiek op de Amerikaanse aanvallen in Afghanistan. Hiermee distantiëerden zij zich van de SMO, die meende dat de meeste moslims in Nederland de aanvallen juist wél steunden.

Op 16 oktober werden in Limburg door onbekenden in het Arabisch gestelde moslim-fundamentalistische pamfletten in moskeeën verspreid. Later doken deze pamfletten ook in Rotterdam op. De pamfletten zijn afkomstig van een radicale islamitische beweging die zich de 'Bevrijdingspartij' noemt (Hizbu't Tahrir, afgekort HUT). De overigens niet uitsluitend Marokkaanse HUT streeft naar de oprichting van 'de islamitische staat'. In Nederland zou deze van oorsprong Jordaanse beweging enige tientallen leden tellen. Het verspreiden van de pamfletten in Nederland zou erop kunnen duiden dat de HUT in de gebeurtenissen van 11 september aanleiding ziet om hernieuwd in Nederland actief te worden. In het verleden werden door deze organisatie al vaker pamfletten verspreid. In de tekst wordt aangezet tot haat tegen Amerika en verder wordt opgeroepen nu alle moslims in Afghanistan en de rest van de wereld te steunen. Er wordt ook opgeroepen tot verzet tegen de VS, Groot-Brittannië en hun bondgenoten.

2.6 Turkse gemeenschap

De Milli Görüs keurt de aanvallen op Afghanistan af, vanwege de gevreesde hoeveelheid burgerslachtoffers die er zullen gaan vallen. De Koerdische arbeiderspartij PKK hoopt erop dat de VS na hun aanvallen op Afghanistan hun oog zullen richten op Irak en daarbij de PKK als een soort van 'Noordelijke Alliantie' willen gebruiken. Daarom wil zij de VS te vriend houden. De aanslagen op Afghanistan worden dan ook in milde vorm afgekeurd omdat 'vrede beter is dan oorlog'. De Turkse links-extremistische organisatie DHKP-C keurt in het algemeen de Amerikaanse internationale politiek af, die zij bestempelt als 'haar politiek van terreur en geweld.' De felle anti-Amerikaanse toon die daarbij aangeslagen wordt is opmerkelijk. Van Europa in het algemeen, en van Nederland in het bijzonder, wordt door de DHKP-C een meer genuanceerde opstelling verwacht.

De overgrote meerderheid van de Turkse gemeenschap is tegen de acties in Afghanistan; men vindt het hypocriet dat nu opeens artikel 5 van de NAVO van stal wordt gehaald, terwijl dat bij de Koerdische kwestie nooit het geval was. Turkije had in de ogen van de Turkse gemeenschap als NAVO-lid immers ook recht gehad op militaire bijstand in haar strijd tegen de Koerden, al waren zij in Turkse ogen 'binnenlandse terroristen'. In kringen van de nationalistische Grijsze Wolven is men bevreesd voor de positie van de Oeigoeren, een Turks volk dat in de provincie Xinjiang in de Volksrepubliek China leeft. Het regime in Beijing heeft namelijk steun toegezegd

aan de internationale coalitie op voorwaarde dat die de Volksrepubliek China zal helpen om radicale elementen uit het Oeigoerse volk te verwijderen.

2.7 Molukse gemeenschap

De kleine Moluks islamitische gemeenschap, vooral woonachtig in Ridderkerk en Waalwijk, heeft tot nu toe terughoudend gereageerd op de aanslagen in de VS en op de thans lopende Amerikaanse acties in Afghanistan. Een en ander staat in schril contrast met de ontwikkelingen in Indonesië, waar radicale delen van de islamitische gemeenschap fel ageren tegen de Amerikaanse aanvallen op het Taliban-regime. Onderzoek sinds 11 september heeft uitgewezen dat in Nederland thans geen sprake is van bijzonder gespannen verhoudingen tussen het christelijke en het islamitische deel van de Molukse gemeenschap. Wel circuleert bij enkele journalisten het verhaal dat een aanslag tegen de Molukse moskee in Waalwijk op handen zou zijn. Zegsman van deze journalisten is de Molukse activist Leo Reawaruw. Hij heeft reeds in 2000 grote onrust veroorzaakt door het (vals) claimen van een aantal incidenten op naam van 'de radicale Molukse splintergroep Maluku Warchild', die alleen uit hemzelf bleek te bestaan. Vastgesteld is dat de uittalingen die Reawaruw thans over de Molukse moskee in Waalwijk verspreidt, meer gebaseerd zijn op speculatieve veronderstellingen, dan op feitelijke voorkennis. Bovendien zou een 'aanslag' op de Molukse moskee pas aan de orde zijn, wanneer de Laskar Jihadstrijders op de Molukken nieuwe grote aanvallen gaan uitvoeren op de christelijke bevolking aldaar.

Het christelijke deel van de Molukse gemeenschap in Nederland vreest wel dat de Laskar Jihadstrijders op de Molukken, in reactie op de 'war on terrorism' en uit solidariteit met hun geloofsgenoten in Afghanistan, tot dergelijke acties zullen overgaan. Dit zou weer kunnen leiden tot onrust onder de Molukkers in Nederland en uitlopen op ongewenste vormen van politiek activisme, met name onder Molukse jongeren. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat sinds het begin van dit jaar omvangrijke groepen Laskar Jihadstrijders de Molukken hebben verlaten. Bovendien is het Indonesische leger (TNI) en de politie op de Molukken de afgelopen maanden feller opgetreden tegen de Jihadstrijders. Hoewel daarmee niet volledig kan worden uitgesloten dat van islamitische zijde op de Molukken nieuwe gewelddaden worden gepleegd tegen de christelijke bevolking, valt aan te nemen dat de Laskar Jihad daar wel recent aan slagkracht heeft ingeboet.

Diverse christelijke Molukse organisaties in Nederland en op de Molukken zelf trachten thans in open brieven of andere vormen van publicaties de publieke opinie en in het bijzonder de Amerikaanse overheid ervan te overtuigen dat de Laskar Jihad op de Molukken banden met Usama Bin Laden en diens terroristische organisatie onderhoudt. Zij hopen daarmee internationale steun te verwerven bij het beteugelen van de Jihadstrijders op de Molukken. Hoewel mag worden aangenomen dat een deel van die islamitische strijders een verleden heeft in Afghanistan, is het materiaal dat christelijke Molukse organisaties nu over de connecties met Usama Bin Laden in de openbaarheid brengen te hooi en te gras bij elkaar geraapt en zeker niet voor 100% betrouwbaar.

Op grond van het voorgaande kunnen de veiligheidsrisico's binnen de Molukse gemeenschap in Nederland, voor zover deze voortvloeien uit de aanslagen in de VS en de 'war on terrorism', voor nu en de nabije toekomst als beperkt worden ingeschat. Op termijn zouden nieuwe geweldsuitbarstingen op de Molukken tot onrust en politiek activisme onder met name

christelijke Molukkers in Nederland kunnen leiden. Er zijn thans echter nog geen voortekenen waarneembaar van hernieuwde activiteiten van de Laskar Jihad op de Molukken.

2.8 Radicaliseringstendensen binnen de moslimgemeenschappen

Tot nu toe waren vanuit de moslimgemeenschappen nauwelijks publieke protestuitingen te constateren. Eerder zijn er signalen van een zich terugtrekken in eigen kring. Er zijn op dit moment evenmin indicaties dat in grote delen van de moslimgemeenschap in Nederland ernstige radicaliseringstendensen optreden. Het valt evenwel niet uit te sluiten dat die zich in kleinere kringen binnen die gemeenschappen wel voordoen.

Hoe groot het gevaar is dat in de toekomst toch ook grotere delen van de moslimgemeenschappen in Nederland onder invloed raken van radicaliseringstendensen, hangt af van externe en interne factoren.

Ten gevolge van externe factoren, zoals een escalatie van de oorlog in Afghanistan of een sterke radicalisering van de moslimgemeenschappen op mondiaal niveau - bijvoorbeeld in de vorm van volksopstanden in de Arabische wereld of grote onlusten bij demonstraties van de grote moslimgemeenschappen in Frankrijk, Groot-Brittannië of Duitsland - kunnen moslimgemeenschappen in Nederland radicaliseren. Interne factoren zouden een radicaliserend effect kunnen hebben wanneer deze gemeenschappen de radicaal-islamitische opvattingen over onderdrukking van de islam door het Westen op hun eigen situatie in Nederland zouden projecteren. Bijvoorbeeld bij ernstige incidenten gericht tegen moskeeën, met dodelijke slachtoffers.

Duidelijk is, dat gematigde krachten binnen de moslimgemeenschappen in Nederland gemakkelijker een halt zullen kunnen toeroepen aan beïnvloeding door de externe, dan aan beïnvloeding door de interne factoren. Wel zijn er indicaties voor een groeiend gevoel van collectief 'slachtofferisme' en onbehagen over wat gezien wordt als een onrechtvaardige beoordeling van de islam (dat wil zeggen dat men de indruk heeft dat het geloof op één lijn wordt gesteld met jihad en terrorisme) als onfaire stigmatisering van de moslims (in onder meer de "Open brief aan de moslims" van Ephimenco en het artikel "Er is iets mis met de islam" in HP-De Tijd) en als het meten met twee maten door het Westen inclusief Nederland (geen oog voor het lijden van de gewone Irakezen en Palestijnen).

Belangrijk bij het indammen van mogelijke radicaliseringstendensen binnen de moslimgemeenschappen in Nederland is de tot nu toe matigende rol van de grote landelijke moslimorganisaties. Die rol is vermoedelijk niet alleen ingegeven door religieus-ideologische opvattingen, maar ook door belangenpolitieke overwegingen. De landelijke moslimorganisaties, in casu hun bestuurlijke elites, willen immers hun vaak zorgvuldig opgebouwde positie als gesprekspartners van de Nederlandse overheid en hun (de facto) erkenning als representatieve organen niet in de waagschaal stellen. Niettemin zouden sommige organisaties zich uit

onderlinge concurrentie om vergroting van hun achterban in Nederland kunnen laten verleiden tot het innemen van een minder gematigd standpunt. Er zijn aanwijzingen dat iets dergelijks gespeeld heeft bij een recente veroordeling door twaalf Marokkaanse organisaties van de Amerikaanse bombardementen op Afghanistan. I

Voor het tegengaan van radicaliseringstendensen blijft aandacht van politiek, bestuur en maatschappelijk middenveld voor deze risico's geboden. De ontwikkeling van radicaliseringstendensen in de moslimgemeenschappen in ons land zal deels ook samenhangen met de omvang van het anti-Amerikaans protest in de samenleving, met name in de hoek van pacifisten en anti-globalisten. Een toename van autochtone protesten tegen de Amerikaanse acties zal naar verwachting ook bepaalde kringen binnen de moslimgemeenschappen aanmoedigen om meer en in het openbaar uitdrukking te geven aan hun kritiek op de VS en hun radicaal-islamitische gevoelens.

Een aandachtspunt is het begin van de vastenmaand Ramadan rond 16 november aanstaande. Algemeen wordt aangenomen dat het continueren van aanvallen op Afghanistan na die datum in hoge mate ten koste zal gaan van de steun van de moslimwereld voor de vergeldingsacties en gemakkelijk kan omslaan in het tegendeel. Ook binnen de Nederlandse radicaal-islamitische gemeenschappen zou dat de onrust doen toenemen.

3. Radicaal-islamitische personen en organisaties in Nederland

3.1. Niet gewelddadige radicaal islamitische groeperingen van Noord-Afrikaanse origine

De Marokkaanse 'Justice et Bienfaisance / Al Adl Wal Ihsahne', het Algerijnse 'Front Islamique du Salut' (FIS) en de Tunesische 'Ennahda' ('Renaissance') beschikken elk onder hun landgenoten in Nederland slechts over een beperkte aanhang en een dito organisatiestructuur. De in ons land aanwezige aanhangers richten zich vrijwel uitsluitend op de situatie in hun moederlanden. De genoemde groeperingen hebben de aanslagen in de VS veroordeeld. Wel bestaat binnen het FIS en vermoedelijk ook binnen de andere groeperingen kritiek op de Amerikaanse bombardementen op Afghanistan, omdat hierdoor vooral (niet bij de aanslagen betrokken) burgers getroffen worden. Ook is men niet overtuigd van de bewijzen tegen Usama Bin Laden die zijn aangedragen door de Amerikaanse regering. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat in Nederland verblijvende leden van deze groeperingen zich met (ondersteuning van) terrorisme zullen gaan inlaten. Evenmin is er een reden om aan te nemen dat deze groeperingen de Nederlandse moslimgemeenschap actief zullen aanmoedigen tot gewelddadige protestacties tegen de VS.

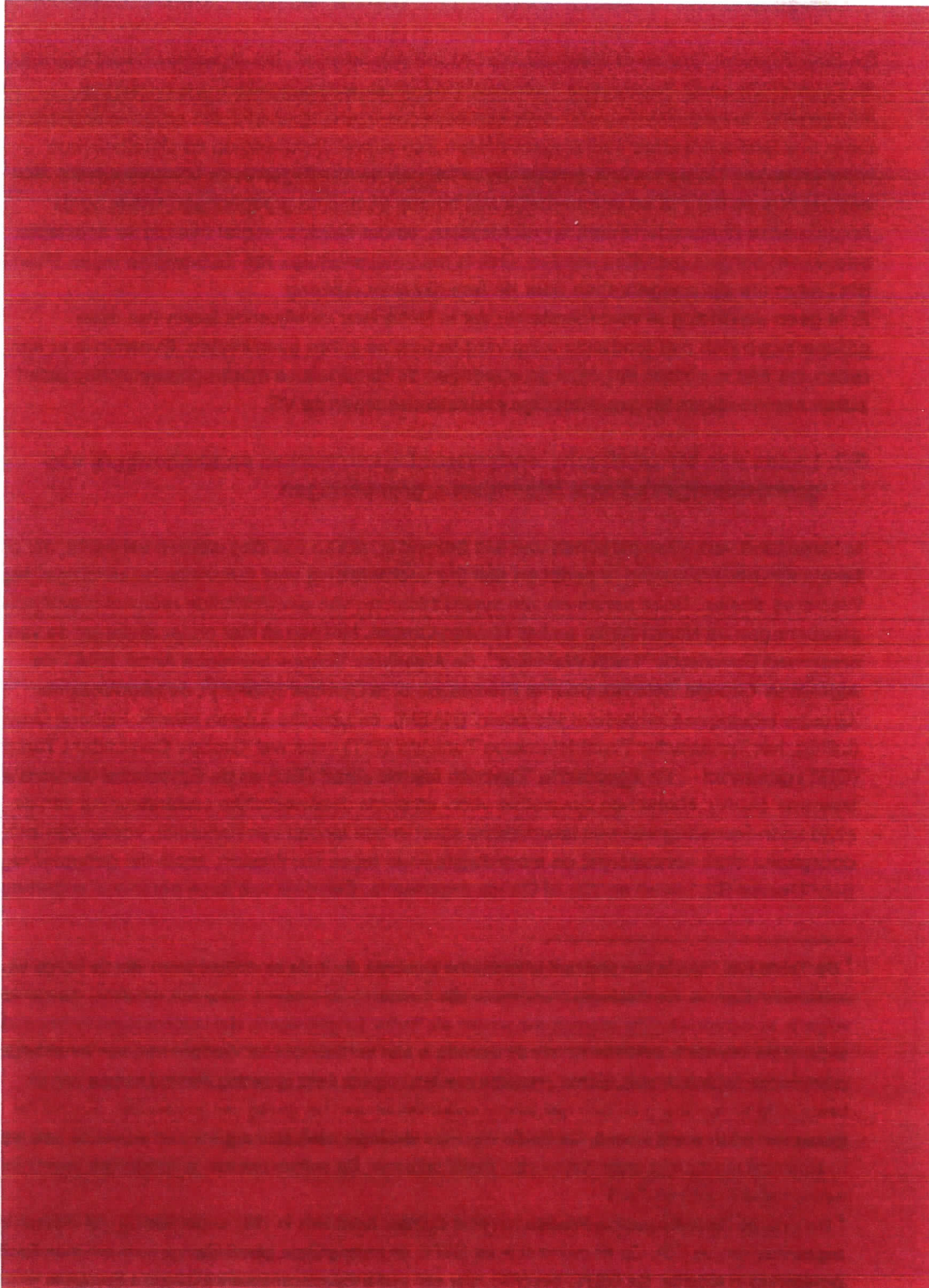
3.2. Leden van terroristische ondersteuningsnetwerken en aanhangers van gewelddadige radicaal islamitische groeperingen

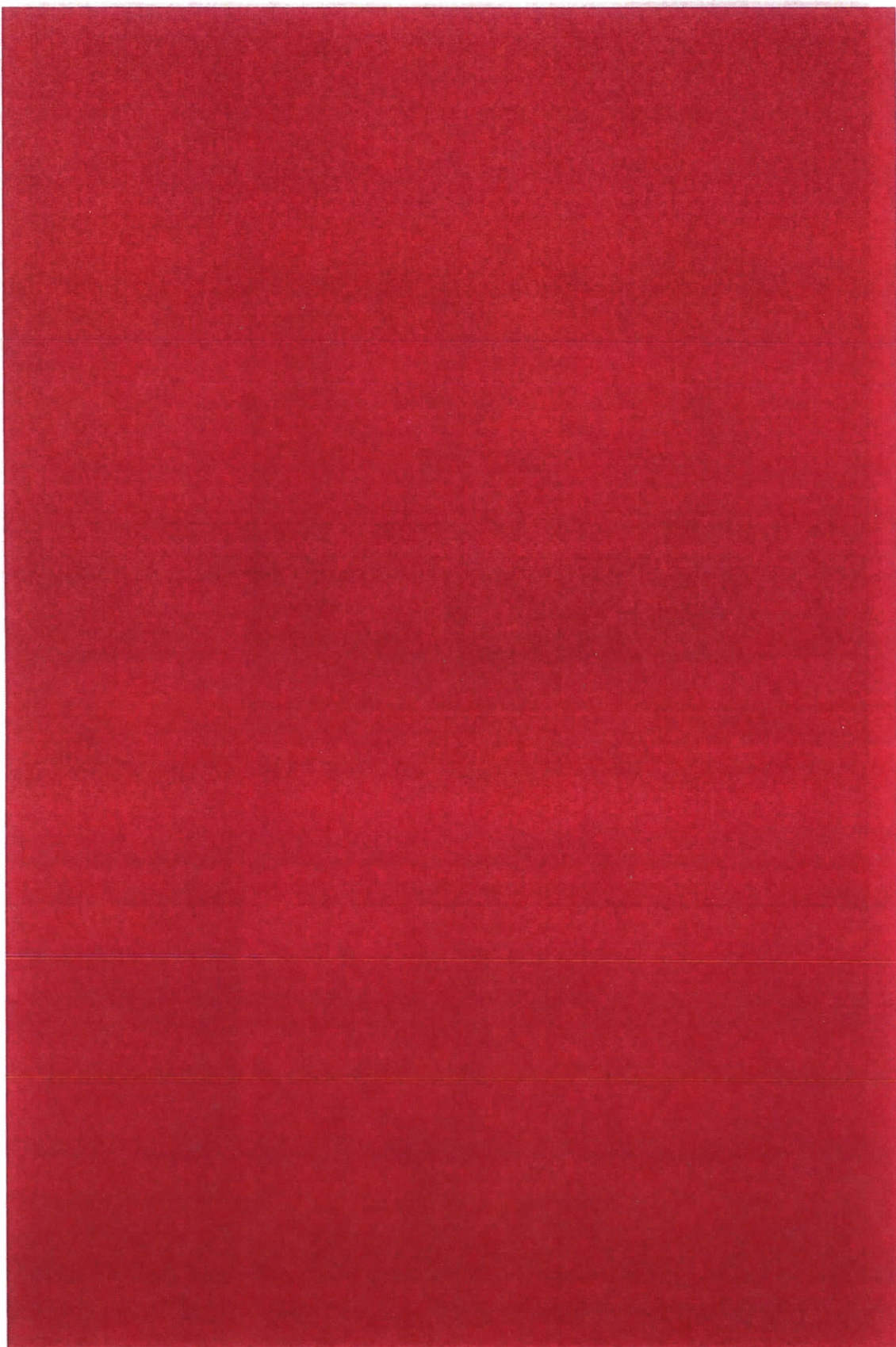
In Nederland verblijven personen van wie bekend is, of van wie mag worden verwacht, dat ze bereid zijn ondersteuning te verlenen aan (de voorbereiding van) terroristische aanslagen tegen Westerse doelen. Deze personen zijn sympathisanten van gewelddadige radicaal-islamitische groeperingen uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Het betreft hier onder anderen: de van oorsprong Egyptische 'Takfir Wal Hijra'¹, de Algerijnse 'Groupe Islamique Armée' (GIA), de Algerijnse 'Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat' (GSPC)², de Marokkaanse 'Groupe Islamique Combattant Marocain' (HASM), de Libische 'Libyan Islamic Fighting Group' (LIFG), het Tunesische 'Front Islamique Tunisien' (FIT) - ook wel 'Groupe Combattant Tunisien' (CGT) genaamd - , de Egyptische 'Egyptian Islamic Jihad' (EIJ) en de Egyptische 'al-Jama'a al-Islamiya' (AJAI). Naast hun sympathie voor- en soms daadwerkelijke ondersteuning van de strijd voor- invoering van een islamitische staat in hun landen van herkomst, voelen zij zich doorgaans sterk verwant met de wereldwijde jihad tegen het Westen, zoals die gepredikt wordt door Usama Bin Laden en zijn Al Qa'ida organisatie. Een deel van deze personen onderhoudt

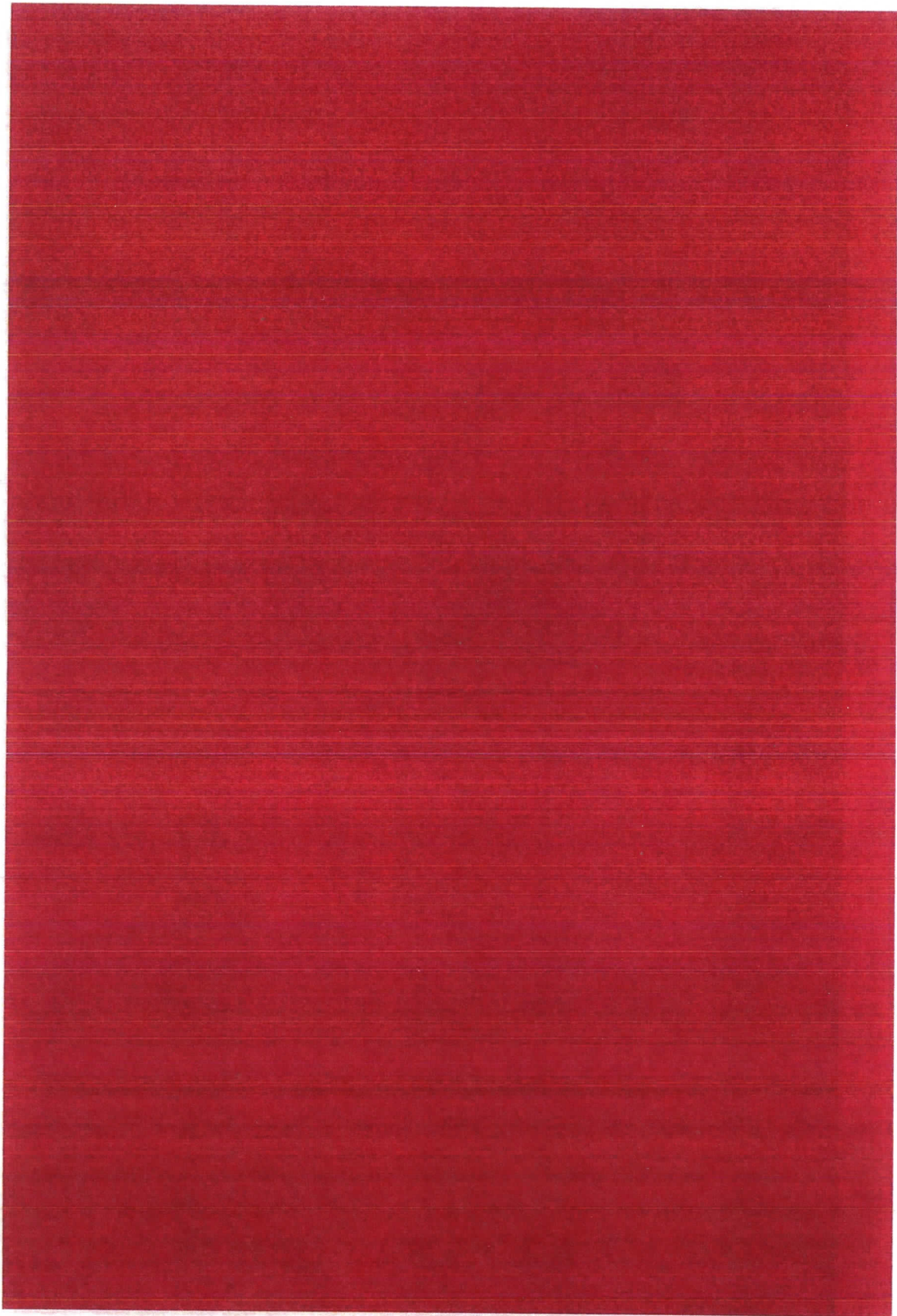
¹ De Takfir Wal Hijra is een radicaal-islamitische ideologie die in de zeventiger jaren van de vorige eeuw ontstond in Egypte. De ideologie brandmerkt alle mensen (niet-moslims maar ook moslims) die niet leven volgens de oorspronkelijke islamitische wetten als 'kafirs' (ongelovigen). Het is toegestaan hen te doden of anderszins schade te berokkenen als dit dienstig is aan het doel van het vestigen van een wereldwijde islamitische natie (kalifaat). 'Echte' moslims moeten volgens deze opvatting afstand nemen van de bestaande samenleving en zich niet langer onderwerpen aan het gezag van autoriteiten. Slechts het gezag van Allah wordt erkend. De Takfir Wal Hijra ideologie heeft aanhangers over vrijwel de hele wereld. In sommige landen zijn organisaties van *Takfiri* ontstaan. Op andere plekken is sprake van meer informele netwerkstructuren van *Takfir*.

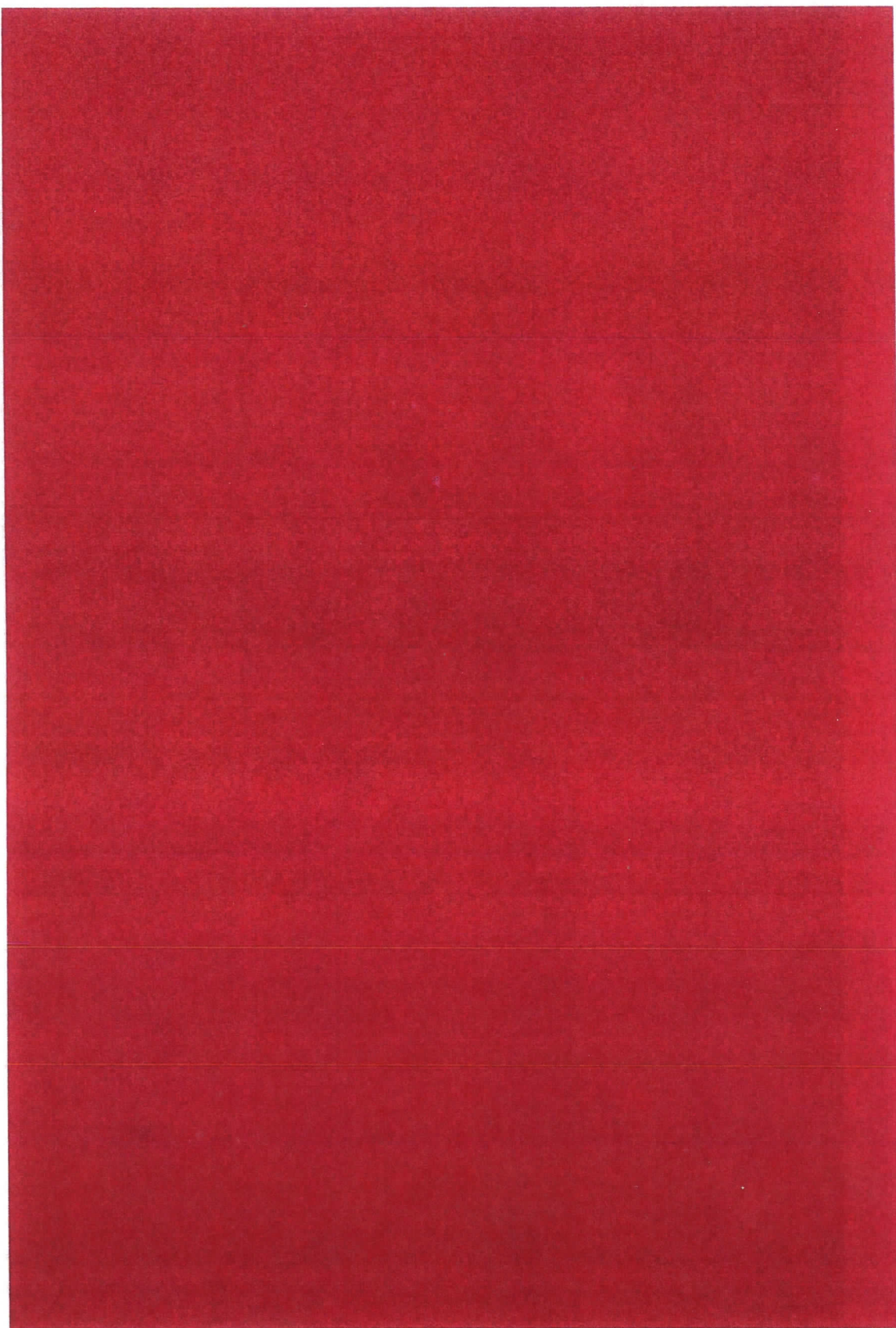
² De *Groupe Salafiste pour la Prédication et le Combat* heeft zich in 1997 onder leiding van Hassan Hattab afgesplitst van de GIA. Op dit moment is de GSPC de belangrijkste gewelddadige radicaal-islamitische groepering in Algerije. De GSPC beschikt over een ondersteuningsnetwerk in diverse Europese landen.

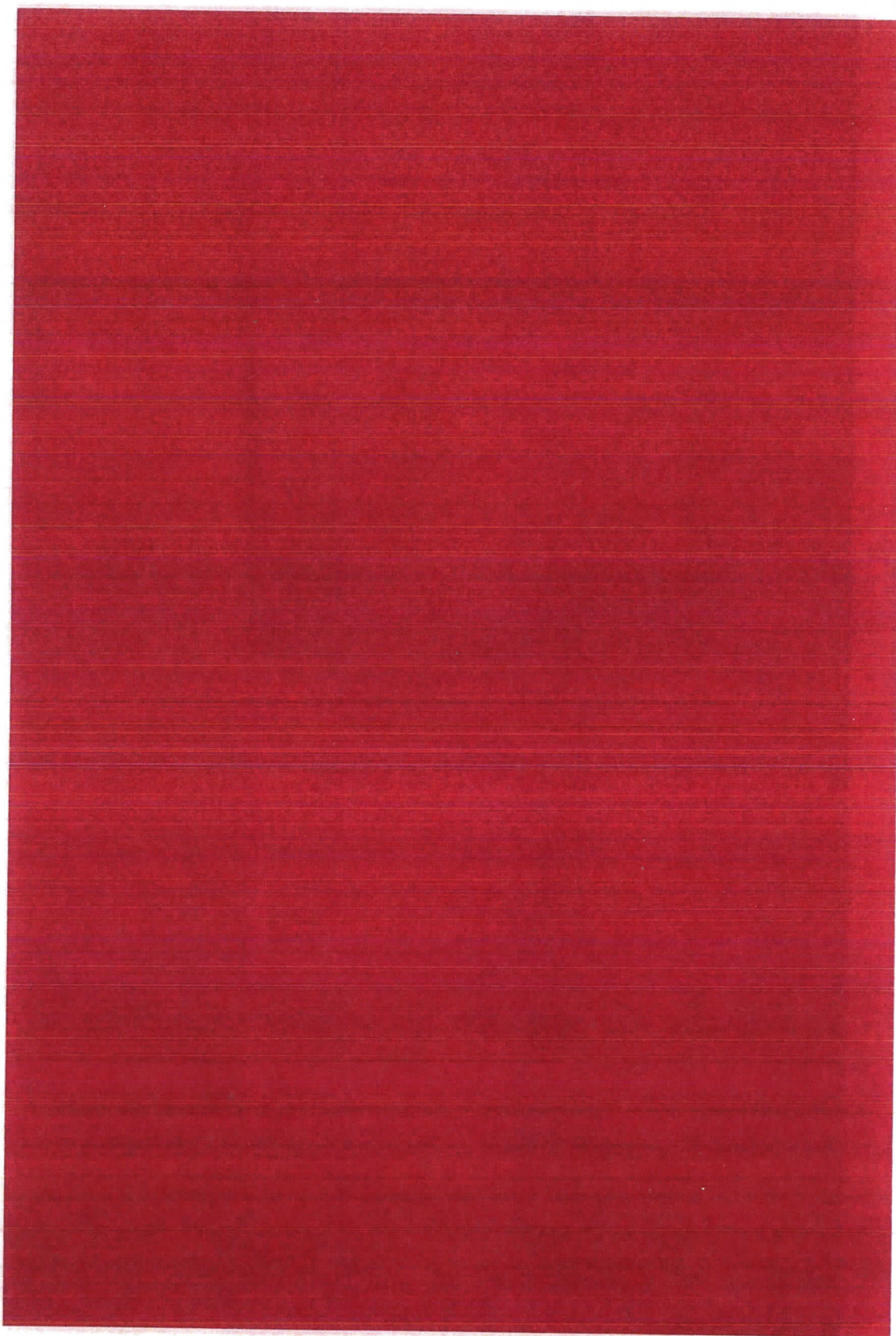
contact met geestverwanten in binnen- en buitenland. Samen vormen zij informele internationale netwerken van radicale moslims met vertakkingen tot in Afghanistan. De terroristische dreiging in Europa is primair uit deze hoek afkomstig.

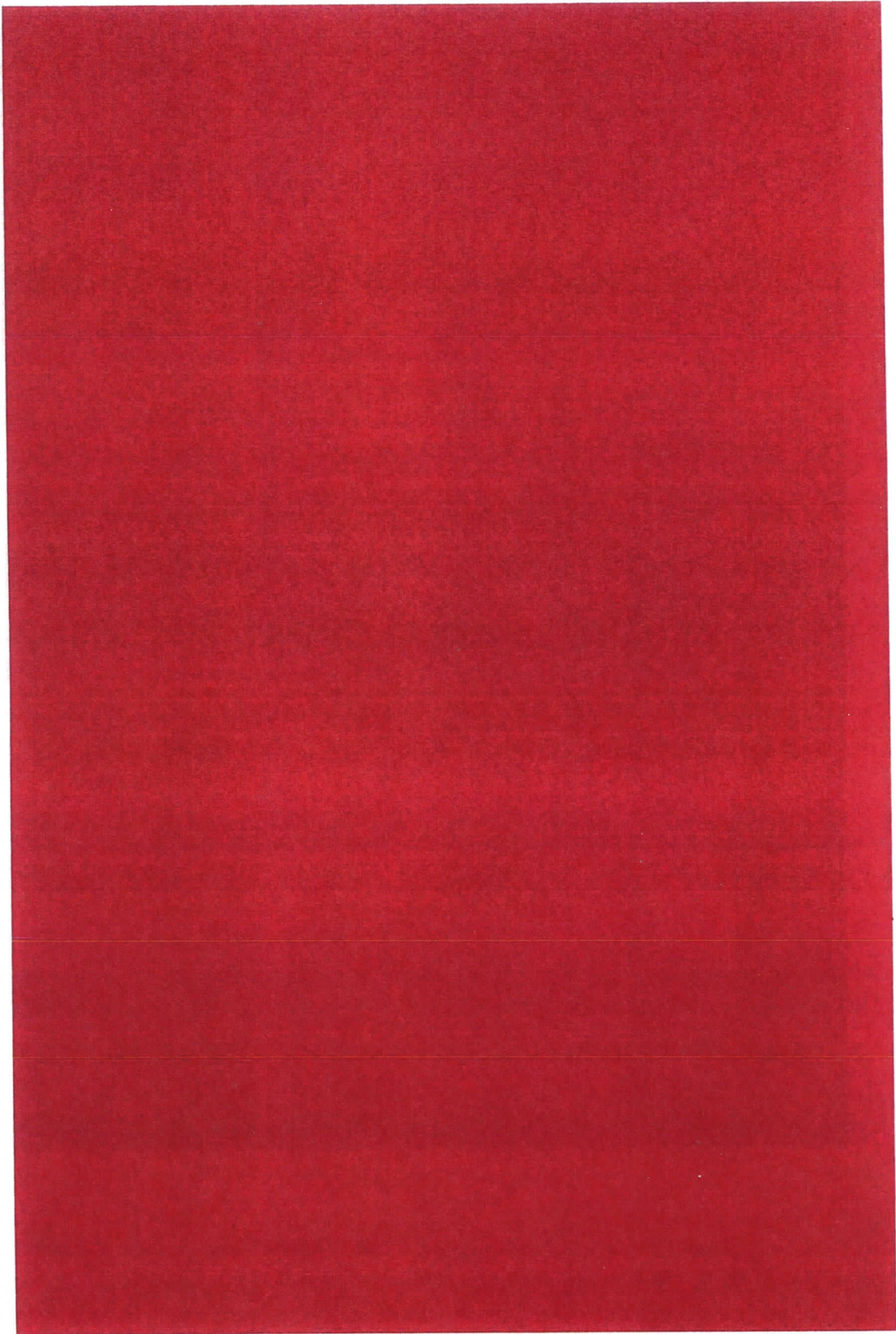

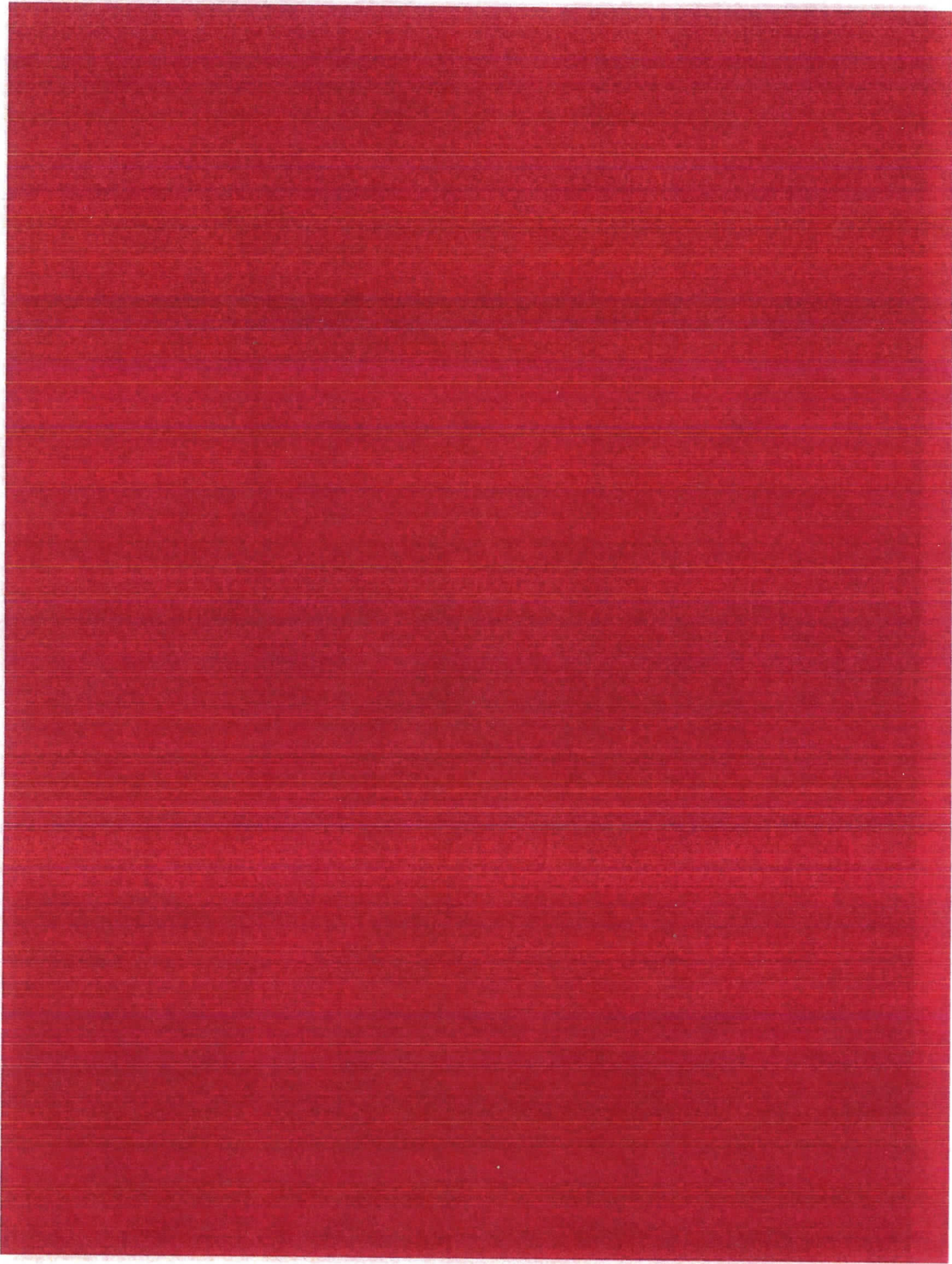

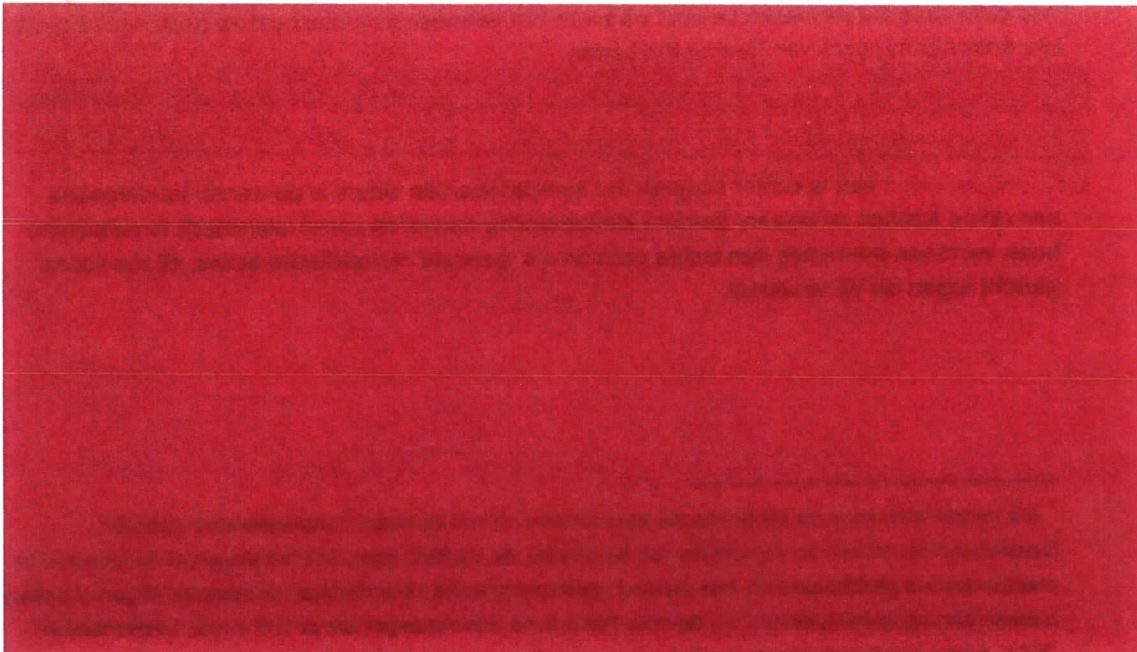
4. Mogelijk gebruik van NBC- of ICT-wapens door terroristen

Miltvuur

Het aantal meldingen in de wereld over verdacht poeder in brieven, pakjes en anderszins is de afgelopen weken hand over hand toegenomen. In al die gevallen werd gevreesd voor een onverhoedse aanslag met anthraxbacteriën (miltvuur). Voor zover op dit moment bekend hebben de enige gevallen waarin met zekerheid sprake is geweest van opzettelijke bedreiging met miltvuur zich voorgedaan in de VS. Inmiddels zijn daar enkele tientallen mensen in aanraking gekomen met de bacterie. Tot nu toe vielen drie doden te betreuren en zeker negen slachtoffers zijn daadwerkelijk besmet met miltvuur (waarvan zes met de 'huidversie' en drie met de ernstigere 'longversie'). Ondertussen groeit in de VS de twijfel dat de verspreiding van miltvuur een daad zou zijn van het netwerk van Usama Bin Laden. De gevolgde modus operandi wijkt namelijk wel erg af van die van 's werelds meest gezochte terrorist. Deze vorm van intimidatie kan dan ook evengoed het werk zijn van binnenlandse activisten die gebruik maken van de chaos tengevolge van de aanslagen in New York en Washington, mogelijk inspeland op de zich sindsdien verspreidende angst voor dit soort strijdmiddelen. Voor geen van de verdenkingen, tegen Bin Laden noch tegen personen of groepen in de VS, is er tot nu toe echter enig bewijs. Buiten de VS, waaronder ook in Nederland, doken onder uiteenlopende omstandigheden talloze verdachte brieven en pakjes op. In alle tot dusver in ons land geregistreerde meldingen ging het om vals alarm. Een aantal veroorzakers kon worden aangehouden.

Alertering en preventie

In ons land is inmiddels het publiek goed voorgelicht over de aard van een eventuele miltvuurbesmetting en te nemen maatregelen bij onzekerheid. Ook elders in Europa is nog altijd geen miltvuurbesmetting geconstateerd. Alleen in Argentinië heeft zich tot dusver een geïsoleerd geval voorgedaan, waarbij bovendien sprake was van besmetting met een onschuldige miltvuurvariant.

Elektronische aanvallen

Bij een aantal internationale conflicten in de afgelopen jaren is er sprake van 'elektronische aanvallen'¹. Tot elektronische aanvallen worden onder meer de volgende schendingen van (digitale middelen van) informatie en communicatie gerekend:

- het manipuleren van informatie op of via ICT-bronnen van de aangevallen partij (door bijvoorbeeld het aanpassen van teksten en afbeeldingen op een internet-site van de tegenstander, het aanpassen van patiëntengegevens in ziekenhuisbestanden, enzovoort),
- het blokkeren van (middelen van) informatie en communicatie (door bijvoorbeeld zogenaamde 'denial of service' aanvallen uit te voeren met behulp van een 'e-mail bom'),
- het ontvreemden van vitale en/of geheime informatie (door bijvoorbeeld in te breken in dataservers van de tegenstander) met als doel het ontvreemde materiaal tegen de eigenaar in te zetten.

Een andere vorm van een elektronische aanval is het gebruik maken van digitale netwerken voor het verstrekken of verspreiden van bewust onjuiste informatie met als doel (onderdelen van) het overheidsapparaat of het maatschappelijk leven te ontregelen (door bijvoorbeeld het doen van een valse melding).

De gevolgen van bovengenoemde elektronische aanvallen kunnen divers zijn. Zij variëren van het verspreiden van vandalistische desinformatie tot het lamleggen van vitale delen van infrastructuur met dodelijke slachtoffers tot gevolg. Met een gerichte elektronische aanval is het mogelijk maatschappelijke ontwrichting te veroorzaken. Daarnaast kan worden geconstateerd dat elektronische aanvallen meestal plaats vinden in combinatie met andere vormen van conflict. De effecten dienen dan ook in hun samenhang bezien te worden.

Er zijn de BVD sinds de aanslagen van 11 september 2001 geen gevallen van, of bedreigingen met elektronische aanvallen bekend waarvan het vermoeden bestaat dat ze gepleegd of geuit zijn door aanhangers van Usama Bin Laden.

Het is echter mogelijk dat sympathisanten elders in de wereld tot dergelijke aanvallen kunnen overgaan. Eerdere elektronische aanvallen vanuit islamitisch terroristische hoek vertonen overigens een zelfde patroon als 'gewone' terroristische acties: zij zijn vooral gericht tegen de VS en Israël.

¹ Als verzamelnaam voor elektronische aanvallen wordt wel de naam 'cyberterrorisme' gebruikt. Beschouwd op grond van de definitie van terrorisme die de BVD hanteert ("het plegen of dreigen met op mensenlevens gericht geweld, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen of politieke besluitvorming te beïnvloeden", in de nota *Terrorisme aan het begin van de 21e eeuw*, Leidschendam 2001, p.9) is het begrip cyberterrorisme niet van toepassing op de hier genoemde elektronische aanvallen.

Resumé

In deze nota "Ontwikkelingen in het dreigingsbeeld" wordt aangegeven dat de vergeldingsacties op Afghanistan van 7 oktober niet hebben geleid tot grootschalige openbare-ordeverstoringen in Nederland, noch tot de (voorbereiding van) nieuwe terroristische aanslagen op Nederlands grondgebied. Er zijn geen aanwijzingen dat hierin in de nabije toekomst verandering optreedt. Wel zijn er rustig verlopen vredesdemonstraties geweest die geen massaal karakter hadden. Ook is er een toename van anti-islamitische incidenten geregistreerd. Moslims in Nederland hebben hierover hun bezorgdheid geuit. Zij lijken verder te berusten in de aanvallen op Afghanistan. Radicaal-islamitische personen en organisaties hebben zich verder niet geprofileerd. De BVD beschikt niet over informatie dat deze personen of organisaties zelf daadwerkelijk betrokken zijn bij de ondersteuning of voorbereiding van terroristische aanslagen in Nederland of daarbuiten. Van het plotseling opgedoken mitvuur in de VS is nog niet duidelijk geworden of, en in hoeverre, dit in verband staat met de aanslagen van 11 september.